

Türkmenistanyň Adalat ministrligi
tarapyndan 2012-nji ýylyň 26-njy
dekabrynda 676 san bilen bellige
alyndy

Türkmenistanyň Maliýe ministriniň
2012-nji ýylyň 10-njy dekabryndaky
219-Ö belgili buýrugy bilen tassyklandy

Buhgalterçilik hasaba alnyşynyň registrleriniň görnüşlerini ulanmak boýunça Gollanma

I. Umumy düzgünler

1. Şu buhgalterçilik hasaba alnyşynyň registrleriniň görnüşlerini ulanmak boýunça Gollanma (mundan beýläk - Gollanma) “Buhgalterçilik hasaba alnyşy we maliýe hasabatlylygy hakynda” Türkmenistanyň kanunyna laýyklykda, şeýle hem kadalaşdyryjy hukuk namalaryndan, ilkinji hasaba alyş resminamalaryndaky maglumatlaryň buhgalterçilik hasaba alnyşynyň registrlerinde yzygiderli ulgamlaşdyrmak, umumylaşdyrmak we toplanmak düzgünlerinden we tejribesinden ugur alnyp, eýeçiliginiň görnüşine garamazdan ähli kärhanalaryň, guramalaryň we edaralaryň (mundan beýläk - kärhanalar) buhgalterçilik hasaba alnyşynyň registrleriniň görnüşleriniň ulanylyşyny düzgünleşdirýär.

2. Buhgalterçilik hasaba alnyşynyň maliýe hasabatlylygynyň milli standartlaryna laýyklykda alyp barmaga geçmek boýunça Usulýet maslahatlaryna esaslanyp, hasaba alnyşy “Buhgalterçilik hasaba alnyşy we maliýe hasabatlylygy hakynda” Türkmenistanyň Kanunynyň 5-nji maddasyna laýyklykda, buhgalterçilik hasaba alnyşynyň hasaplarynyň mysaly Meýilnamasy esasynda işlenilip taýýarlanan we Türkmenistanyň Maliýe ministrligi tarapyndan tassyklanan žurnal-order we memorial-order görnüşleri boýunça ýöretmek ykdysady subýektlere maslahat berilýär.

3. Kärhanalar buhgalterçilik hasaba alnyşynyň görnüşlerini özleriniň önümçiliginiň we dolandyrylyşyň isleglerinden, olaryň çylşyrymlylygyndan we işgärleriň sanyndan ugur almak bilen saýlap alýarlar.

4. Kärhanalar, ykdysady işiň pudak aýratynlyklaryny hasaba almak, şeýle hem buhgalterçilik hasaba alnyşynyň ýöredilişini we içki ykdysady seljermäni gowylandyrmak maksady bilen, Türkmenistanyň Maliýe ministrligi tarapyndan tassyklanan buhgalterçilik hasaba alnyşynyň registrlerinden başga-da kärhananyň ýolbaşçysynyň buýrugy bilen tassyklanan buhgalterçilik hasaba alnyşynyň registrleriniň beýleki görnüşlerini hem peýdalanyp bilerler.

5. Hasaba alnyşyň žurnal-order görnüşü buhgalterçilik hasaba alnyşynyň ähli bölekleri boýunça serişdeleriň we hojalyk amallarynyň jemleýji we jikme-jik hasaba alnyşyny üpjün edýän ilkinji hasaba alyş resminamalaryň maglumatlaryny toplamak ýörelgesiniň peýdalanylmagyna esaslanýar.

6. Ilkinji hasaba alyş resminamalaryndaky maglumatlaryny toplamak we ulgamlaşdyrmak žurnal-orderlerde geçirilýär, olar hasaba alynmaga degişli ähli serişdeleri we hasabat aýynda olary peýdalanmak boýunça ähli hojalyk amallaryny görkezmäge mümkinçilik berýär. Bu bolsa memorial orderleri düzmek zerurlygyny aradan aýyrýar.

7. Hojalyk amallarynyň seneleýin we ulgamlayyn ýazgysy bir bitewi iş hökmünde birwagtda amala aşyrylýar. Hojalyk dolanyşygyny seneleýin bellige alyş žurnaly ýöredilmeýär.

8. Toplaýyş registrlerine ýazgylar, kärhananyň maliýe-hojalyk işine ýolbaşçylyk we gözegçilik etmek üçin, şeýle hem aralyk we ýyllyk hasabatlylygy düzmek üçin zerur bolan görkezijilere bölmek bilen geçirilýär.

9. Düzgün bolşy ýaly, jikme-jik we jemleýji hasaba alnyş bilelikde, ýazgylaryň bir ulgamynda amala aşyrylýar. Kadadan çykma görnüşde, köp sanly galyndy hasaplary bolan hasaplaşyklaryň käbir görnüşleri boýunça jikme-jik hasabyň kartlary açylyp bilner. Esasy serişdeleriň obýektleriniň hasaba alnyşynyň tükelleýiş kartlary ýa-da kitaplary, kalkulirlenýän obýektler boýunça önümçilik harajatlarynyň hasaba alnyş kartlary ýa-da sanawnamalary saklanylýar. Şulara laýyklykda, dolanyşyk sanawnamalary diňe jikme-jik hasaba alnyşyň kartlary ýöredilýän hasaplaşyklar boýunça düzülýär. Ätiýaçlyklary hasaba almak boýunça hil galyndy sanawnamalary, taýýar önümleri hasaba almak boýunça hil (galyndy ýa-da dolanyşyk) sanawnamalary saklanylýar.

10. Düzgün bolşy ýaly, hasaba alnyşynyň žurnal-order görnüşinde buhgalterçilik hasaba alyş registrleriň iki görnüşü: žurnal-orderler we kömekçi sanawnamalar ulanylýar.

11. Jemlemegiň rejeli emelini ýa-da käbir hasaba alnyş maglumatlary toparlamaklygy üpjün etmek maksatlarynda, görkezilen registrlerden başga-da ýörite işlenilip taýýarlanylýan tablisalar ulanylýar.

12. Žurnal-orderler buhgalterçilik hasaba alnyşynyň esasy registrleri bolup durýar. Kömekçi sanawnamalar adatça žurnal-orderlerde talap edilýän jikme-jik görkezijileri gönüden-göni üpjün etmek çylşyrymly bolan käbir ýagdaýlarda ulanylýar. Bu ýagdaýlarda ilkinji hasaba alyş resminamalarynyň maglumatlaryny toparlamak deslapdan sanawnamalarda ýerine ýetirilip, olardaky jemler žurnal-orderlere geçirilýär.

13. Žurnalary we kömekçi sanawnamalary düzmekligiň esasynda hojalyk amallaryny jemleýji hasaplar boýunça bellige almaklygyň kredit alamaty goýlandyr. Jemlenen maglumatlar ilkinji hasaba alyş resminamalarynyň maglumatlary boýunça diňe degişli hasaplaryň krediti boýunça, debetlenýän hasaplar bilen aragatnaşykda bellige alynýar.

14. Kadadan çykma tertibinde, kassa amallary, bankdaky hasaplaşyk hasaby boýunça amallar görkezilen amallary hasaba almak üçin niýetlenilen hasaplaryň krediti boýunça, şeýle hem debeti boýunça bellige alynýar. Bu dürli žurnal-orderlerde ýazgy etmek üçin kassa we bank resminamalaryny biri-birinden bölüp aýyrmazlyk üçin zerurdyr.

15. Gaýtalanmadan gaça durmak üçin, hasaplaryň debeti bilen

aragatnaşykda kredit dolanyşyklary görkezilýän žurnal-orderlerdäki “Kassa”, “Hasaplaşyk hasaby” ýazgylary, düzgün bolşy ýaly, aýyň jemleri bilen degişli sanawnamalaryň maglumatlary boýunça geçirilýär.

16. Žurnal-orderleriň jemleýji maglumatlary aýyň ahyrynda Baş kitaba geçirilýär. Küşt görnüşli gözegçilik sanawnamasy ýa-da küşt balansy ýöredilmeýär. Şeýle hem dolanyşyk balansy düzülmeýär. Galyndy balansy Baş kitabyň maglumatlary boýunça, zerur bolan ýagdaýlarda buhgalterçilik hasaba alnyşyňyň registrleriniň aýry-aýry görkezijilerini peýdalanmak arkaly düzülýär.

17. Kredit alamaty boýunça hasaba alyş maglumatlaryny bellige almagyň ýörelgelerinden ugur alyp, her bir jemleýji hasabyň krediti boýunça ýazgylar (debetlenýän hasaplar bilen aragatnaşykda) dolylygyna haýsy hem bolsabir žurnal-order boýunça geçirilýär. Degişli jemleýji hasap boýunça debet dolanyşyklar dürli žurnal-orderlerde şol hasaplar bilen aragatnaşykda bolan hasaplaryň krediti boýunça ýazgylaryň bellige alnyşyna görä anyklanylýar. Ähli žurnal-orderlerden jemlenen maglumatlar Baş kitaba geçirilenden soňra, onda her bir hasabyň debeti boýunça maglumatlar anyklanylýar.

18. Olar boýunça jemleýji we jikme-jik hasaba almagyň birleşdirilen görnüşde, bütewi registrlerde ýöredilýän hasaplar boýunça debet dolanyşyklar hem bu hasaplaryň krediti boýunça ýazgylary bellige almak üçin niýetlenilen žurnal-orderlerde bellige alynýar. Belli bir jemleýji hasaplaryň krediti boýunça ýazgylar bilen hatarda jikme-jik hasaba almagyň hem ýöredilýän žurnal-orderleri iki bölekden durýar: biri hasabyň krediti boýunça amallary ýazmak üçin (žurnal-orderiň özi), beýlekisi jikme-jik hasaba alnyşyň görkezijilerini görkezmek üçin.

19. Düzgün bolşy ýaly, žurnal-orderler olarda ykdysady mazmuny boýunça birmeňzeş amallary, şeýle-de hasap boýunça özara bagly amallary görkezmek üçin düzülendir. Şonuň üçin hem, käbir žurnal-orderler özüniň ykdysady mazmuny boýunça meňzeş birnäçe jemleýji hasaplaryň krediti boýunça amallary görkezmek üçin niýetlenendir. Şeýle ýagdaýda olaryň her biri üçin registrde bölek ýa-da sütün bellendir.

20. Žurnal-orderlerde ilkinji hasaba alyş resminamalarynyň maglumatlaryny dogry toparlamagy üpjün etmek üçin, hasaplaryň krediti boýunça mysaly aragatnaşyk we aralyk we ýyllyk hasabatlylyk üçin hökmany görkezijileriň sanawy göz önünde tutulandyr. Mundan başga-da, jemleýji we jikme-jik hasaba alnyş üçin niýetlenilen žurnal-orderlerde jikme-jik hasaba alnyşyň hökmany ýerleri (maddalar) göz önünde tutulandyr.

21. Şeýlelik-de, hasaba alnyşyň žurnal-order görnüşini düzmegiň esasyna aşakdaky wajyp ýörelgeler goýlandyr:

žurnal-orderlerde ýazgylar diňe hasabyň krediti boýunça bellige almak tertibinde, debetlenýän hasaplar bilen aragatnaşykda geçirmek;

düzgün bolşy ýaly, jemleýji we jikme-jik hasaba alnyşyň ýazgylaryny bir ulgamda birleşdirmek;

hojalyk amallaryny buhgalterçilik hasaba alnyşda gözegçilik etmek we aralyk we ýyllyk hasabatlylygy düzmek üçin talap edilýän görkezijiler boýunça

görkezmek;

biri biri bilen hasap we ykdysady bagly bolan hasaplar boýunça, birleşdirilen žurnal-orderleri ulanmak;

aralyk we ýyllyk hasabatlylygy düzmek üçin talap edilýän görkezijiler bilen, hasaplaryň aragatnaşygy, jikme-jik hasaba alnyşyň nomenklatura maddalary öňünden görkezilen registrleri ulanmak;

aýlyk žurnal-orderleri ulanmak.

22. Registrlerde ýazgylar resminamalaryň gelişine görä ýa-da amalyň häsiýetine we manysyna baglylykda aýyň jemi boýunça geçirilýär.

23. Maglumatlary žurnal-orderlere we sanawnamalara goşulan resminamalarda degişli registrleriň belgisi we ýazgylaryň tertip belgisi (setir belgisi) görkezilýär. Maglumatlary umumy jem bilen registrlerde görkezilen resminamalar boýunça registrleriň belgisi we ýazgylaryň tertip belgisi toplanan resminamalara çatylyan aýratyn listdegetirilýär.

24. Žurnal-orderlerdäki jemlenen ýazgylar hökmany ýagdaýda olar haýsy ilkinji hasaba alyş resminamalarynyň esasynda geçirilen bolsa, şol resminamalaryň maglumatlary bilen deňeşdirmäge degişlidir. Bu hojalyk amallarynyň dogry hasaba alnyşyna degerli gözegçiligi üpjün edýär. Olardaky hasaba alyş ýazgylaryna beýleki registrleriň degişli görkezijilerini deňeşdirmek ýoly bilen gözegçilik edilip bilinmejek žurnal-orderlerde hasabyň krediti boýunça umumy jem ilkinji hasaba alyş resminamalar boýunça möçberleri hasaplamak esasynda goýulýar. Resminamalar boýunça jemleýji maglumatlar aýry-aýry aragatnaşykda hasaplar boýunça žurnal-orderde alnan jemleri barlamak üçin ulanylýar.

25. Olar boýunça jikme-jik hasaba alnyş olara degişli žurnal-orderlerde ýa-da sanawnamalarda ýöredilýän käbir hasaplaryň debetine eltilýän pul möçberleri, bolsa, jikme-jik hasaba alnyşyň maddalary boýunça aýdyňlaşdyrylýar we toparlanýar.

26. Uly kärhanalarda şeýle aýdyňlaşdyrma ýörite aýdyňlaşdyryş-listlerinde (işlenilip taýýarlanylýan tablisa) amala aşyrylýar, olar debet alamaty boýunça düzülýär: her bir debetlenýän hasaba, olar boýunça jikme-jik toparlamak talap edilýän bolsa, aýratyn aýdyňlaşdyryş-list açylýar. Şunda, eger hasabyň debetine möçberler bir žurnal-ordere gönükdirilen ýa-da dürli žurnal-orderlerde ýerleşdirilen, ýöne bir hasap işgäri tarapyndan alnyp barylýan birnäçe hasaplaryň kreditinden eltilýän bolsa, görkezilen toparlama bir aýdyňlaşdyryş-listde amala aşyrylýar.

27. Şulara meňzeş aýdyňlaşdyryş-listler kassa, hasaplaşyk hasaby boýunça debet dolanyşygynyň hasaba alnyňan sanawnamasyna degişlilikde düzülýär.

28. Aýdyňlaşdyryş-listlere ýazgylar birmeňzeş resminamalaryň maglumatlary, bir gününň ýa-da has dowamly döwrünň jemleri boýunça, zerur bolan ýagdaýlarda bolsa, amalyň mazmunyna gysgaça düşündiriş bermek bilen, aýry-aýry resminamalaryň maglumatlary boýunça geçirilýär. Hasabat aýy tamamlanandan soň doldurylan aýdyňlaşdyryş-listler žurnal-orderi ýöredýän işgäre beririlýär, olarda degişli hasaplar boýunça jikme-jik maglumatlar beýan

edilmelidir. Aýdyňlaşdyryş-listlerdäki maglumatlar registrlere ýazgylardan soňra, olar bu registrleri doldurmak üçin esas bolýan beýleki resminamalara goşulýar.

29. Jikme-jik maglumatlar görkezilýän žurnal-orderlerde olar boýunça ýazgylar aýyň jemleri boýunça geçirilýär. Aýyň jemleri talap edilýän jikme-jik maglumatlara bölmek bilen deslapdan toparlanan degişli resminamalar boýunça pul möçberlerini hasaplap çykarmak bilen belleniýär.

30. Ähli registrlerde olaryň doldurylan aýynyň ady, zerur bolan ýagdaýlarda jemleýji hasabyň ady hem görkezilýär. Aýyň ahyrynda registrlere ýazgylary geçiren adamlar tarapyndan gol çekýär. Mundan başga-da, ähli žurnal-orderlere kärhananyň baş (uly) buhgalteri ýa-da onuň ygtyýar beren şahsy tarapyndan gol çekilýär. Olardan Baş kitaba ýa-da beýleki registrlere zerur bolan görkezijiler geçirilýän bolsa, degişli bellik edilýär.

31. Hasaba alnyşyň memorial-order görnüşinde ilkinji hasaba alnyş ýa-da toplaýjy resminamalaryň maglumatlary boýunça memorial orderler düzülip, olar bellige alyş žurnalyna we soňra Baş kitaba (jemleýji hasaba alnyşyň registri) ýazylýar. Jikme-jik hasaba alnyş kartlarda ýöredilýär, olarda ýazgylar ilkinji hasaba alnyş ýa-da jemleýji resminamalaryň esasynda geçirilýär. Jemleýji we jikme-jik hasaplaryň maglumatlary boýunça aý tamamlanandan soň dolanyşyk sanawnamasy düzülýär, olar özara deňeşdirilýär.

Buhgalterçilik hasaba alnyşynyň registrlerinde ýazgylaryň dogrulygyna gözegçilik etmek we ýalňyşlary düzetmek

32. Dolanyşyklar žurnal-orderlerden Baş kitaba ýazgy edilenden soňra Baş kitap boýunça her bir hasabyň aýyň ahyryna galyndysy žurnal-orderleriň maglumatlary bilen deňeşdirilmelidir. Tapawut bar bolsa Baş kitapda we degişli registrlerde hasaplaryň krediti we debeti boýunça dolanyşyklar aýratynlykda barlanylýar. Hasabyň krediti boýunça dolanyşykdaky ýalňyşlar ýeňil tapylýar, sebäbi olar bir žurnal-orderde görkezilýär. Hasabyň debeti boýunça dolanyşykdaky ýalňyşlar, barlanylýan hasabyň debeti bilen aragatnaşykdaky hasaplaryň krediti boýunça ýöredilýän aýry-aýry registrlerde ýüze çykarylýar. Registrler barlanýança galyndy balansyny düzmäge girişmeli däl.

33. Registrlerdäki jemler çykarylmanca ýazgylar geçirilýän wagtynda ýüze çykarylan ýalňyşlary düzetmek şu tertipde amala aşyrylýar: ýalňyş ýazgynyň üsti çyzylýar, dogry pul möçberi çyzylan ýazgynyň üstünden gara ýa-da gök syýa bilen ýazylýar. Eger žurnal-orderde ýalňyşlyk jemler goýlandan soň ýüze çykarylan bolsa, onda düzediş degişli žurnal-orderleriň göz önünde tutulan boş setirlerinde ýa-da sütünlerinde geçirilýär. Stornirleýji ýazgy žurnal-orderlerde adaty tertipde, öňki nädogry dolanyşyklary aradan aýyrmak üçin olara gyzyl syýa bilen goşmaça ýazgylary girizmek we stornirlenen ýazgylaryň ýerine gara ýa-da gök syýa bilen täze dogry ýazgylary ýazmak ýoly bilen geçirilýär. Stornirleýji ýazgylara buhgalterçilik güwänama düzülýär.

34. Hasaba alnyşyň memorial-order görnüşinde jemleýji we jikme-jik

hasaba alnyşyň hasaplary boýunça buhgalterlik ýazgysynyň dogrulygyna gözegçilik etmek üçin degişli jemleýji hasaba alnyş hasabynda jemlenýän, jikme-jik hasaplaryň her bir topary boýunça dolanyşyk sanawnamalary düzülýär. Dolanyşyk sanawnamalarynyň her bir jikme-jik hasaby boýunça dolanyşyklaryň jemleri we galyndylar MO-12 görnüş-býujet Baş kitap boýunça bu hasaplarynyň dolanyşyklarynyň jemleri we galyndylary bilen deňeşdirilýär.

35. Buhgalterlik hasaba alnyşynda ýüze çykarylan ýalňyşlary düzetmek şu tertipde geçirilýär:

a) hasabat döwrüniň maliýe hasabatlylygy berilýän pursadyna çenli ýüze çykarylan, memorial orderiň maglumatlarynyň üýtgedilmegini talap etmeýän ýalňyşlyk, ýalňyş pul möçberiniň we tekstiň üstünden olar çyzylandan soň hem okap bolar ýaly, inçe çyzyk çyzylýar we çyzylan ýeriniň üstünden düzedilen pul möçberi we tekst ýazylýar. Şonuň bilen bir wagtda, degişli setiriň garşysynda baş buhgalteriň goly bilen “Düzedildi” diýen ýazgy edilýär;

b) memorial orderdäki ýalňyşlyk sebäpli goýberilen, maliýe hasabatlylygyň berilýän pursadyna çenli ýüze çykarylan ýalňyş ýazgy, onuň häsiýetine baglylykda, goşmaça memorial order bilen ýa-da “Gyzyl storno” usuly bilen düzedilýär; balansyň berlen hasabat döwrüniň buhgalterlik hasaba alnyşda ähli ýagdaýlarda ýüze çykarylan ýalňyşlar hem edil şonuň ýaly düzedilýär. Ýalňyşlary düzetmek boýunça goşmaça buhgalterlik ýazgylary, şeýle hem “Gyzyl storno” usuly bilen düzetmek memorial orderler bilen resmileşdirilýär, olarda adaty maglumatlardan başga-da, şu memorial order bilen düzedilýän memorial orderiň belgisine we senesine salgylanylýar.

Buhgalterçilik hasaba alnyşynyň registrlerini saklamak

36. Buhgalterçilik hasaba alnyşyň gurnalyşynda buhgalterçilik hasaba alnyşynyň registrleriniň dogry saklanylmagynyň uly ähmiýeti bardyr. Bu hasaba almak we gözegçilik etmek üçin, şeýle hem degişli maglumatlary almak üçin zerurdyr.

37. Žurnal-ordere we balans hasabyna degişli resminamalaryň her bir topary arhiwde saklamak üçin güwänama bilen resmileşdirmelidir. Onda aý we ýyl, jemleýji hasabyň kody we resminamanyň belgileri (№ ____dan № _____ çenli goşmak bilen), resminamalaryň sany we şol hasabyň krediti boýunça dolanyşygyň pul möçberi görkezilýär.

38. Aýdyňlaşdyryjy-listler žurnal-orderlere ýa-da kömekçi sanawnamalara degişli bolan resminamalar bilen bir ýerde saklanýar ýa-da gönüden-göni žurnal-orderlere çatylýar. Baş kitap aýratyn saklanýar.

39. Žurnal-orderler ýylyň dowamynda her bir žurnal-order boýunça açylýan jiltlerde seneleýin tertipde saklanýar we ýyl tamamlanandan soň ilkinji resminamalardan aýratynlykda çatylýar.

40. Jiltleriň daşlygynda kärhananyň ýa-da guramanyň ady, jiltiň ady we ýylyň başyndan bäri tertip belgisi, hasabat döwri (ýyl we aý), žurnal-orderleriň ýa-da sanawnamanyň belgileri, jiltäki listleriň sany ýazylýar.

41. Her aý tamamlanandan soň ähli memorial orderler, memorial orderler – toplaýyş sanawnamalary olara degişli resminamalar bilen birlikde seneleýin tertipde jemlenmelidir we kiçijik kitapça (broşýura) görnüşine getirilmelidir. Resminamalaryň sany az bolanda kiçijik kitapçany iki-üç aý we ondan hem köp döwür üçin bir jilte jemlemek bolar. Daşlykda edaranyň ýa-da merkezleşdirilen buhgalteriýanyň ady, jiltiň, işiň ady we tertip belgisi, hasabat döwri – ýyly we aýy, memorial orderleriň başky we soňky belgileri, içindäki sahypalarynyň sany ýazylýar.

II. Buhgalterçilik hasaba alnyşynyň žurnal-order görnüşiniň registrleri

ŽO-1 görnüş № 1 žurnal-order we № 1 žurnal-ordere № 1 sanawnama

42. № 1 žurnal-order we № 1 žurnal-orderiň № 1 sanawnamasy, degişlilikde, 621251 “Milli pulda kassadaky pul serişdeleri”, 621252 “Daşary ýurt pulunda kassadaky pul serişdeleri” hasabyň krediti we debeti boýunça kassadaky nagt pullar bilen geçirilýän amallary hasaba almak üçin niýetlenendir. Kassa hasabatynyň düzülýän gününde kassada daşary ýurt puly bar bolanda ony Türkmenistanyň Merkezi banky tarapyndan bellenen hümmet boýunça milli pula (manada) öwrüp hasaplamak geçirilmelidir.

43. № 1 žurnal-orderdäki we № 1 žurnal-orderiň № 1 sanawnamasyndaky ýazgylar olaryň ýanyna goşulan resminamalar bilen tassyklan kassa hasabatlarynyň esasynda geçirilýär.

44. Kassa resminamalarynyň sany köp bolmadyk ýagdaýynda kassa hasabatyny gündelik däl-de, birnäçe gün üçin düzmäge rugsat berilýär. Bu ýagdaýda № 1 žurnal-orderde we № 1 žurnal-orderiň № 1 sanawnamasynda “sene” sütüninde aýyň kassa hasabatynyň düzülen başky we ahyrky günleri görkezilýär, mysal üçin, 1-5, 6-10 we ş.m.

45. Aragatnaşykda hasaplara bölmek bilen, bir günün ýa-da birnäçe günün jemleri olaryň ýanyna goşulan resminamalara laýyklykda kassa hasabatynda görkezilen birmeňzeş amallaryň möçberini hasaplamak ýoly bilen kesgitlenilýär.

46. Žurnal-orderiň 1-15 sütünlerine 621251 “Milli pulda kassadaky pul serişdeleri”, 621252 “Daşary ýurt pulunda kassadaky pul serişdeleri” hasaplarynyň krediti boýunça degişli hasaplaryň debetinden pul möçberleri geçirilýär. “Jemi” sütüne kredit dolanyşygynyň kassa hasabatlaryna laýyklykda setirler boýunça hasaplanyp çykarylan pul möçberleri geçirilýär. Aýyň ahyrynda “Jemi” sütüni sütünler we setirler boýunça hasaplanyp çykarylýar, olaryň jemi möçberi küşt tertibinde gabat gelmelidir. Alnan möçber Baş kitaba geçirilýär.

47. Bu möçberler jemleýji hasaplara bölmek bilen (“Jemi” setir) Baş kitaba geçirilýär.

48. № 1 žurnal-orderiň № 1 sanawnamasynda degişli hasaplar bilen aragatnaşykda bolan jemleýji hasaplar boýunça debet dolanyşyklary geçirilýär,

olaryň kodlary 1-10 sütünlerde görkezilýär. 11 “Jemi” sütün № 1 žurnal-orderiň № 1 sanawnamasynyň her bir setiri boýunça hasaplanyp çykarylan debet dolanyşyklarynyň möçberlerini görkezmek üçin niýetlenendir. Aýyň ahyrynda “Jemi” sütini sütünler we setirler boýunça hasaplanyp çykarylýar, olaryň jemi möçberi küşt tertibinde gabat gelmelidir. Alnan möçber Baş kitaba geçirilýär.

49. № 1 žurnal-orderiň № 1 sanawnamasynda aýyň başynda kassadaky nagt pullaryň galyndysy görkezilýär. Aýyň ahyryndaky galyndy hasaplaryň topary boýunça kredit we debet dolanyşyklarynyň jemi möçberlerini hasaba almak bilen çykarylýar. Şol galyndy Baş kitaba we soňky aý üçin açylýan № 1 žurnal-orderiň № 1 sanawnamasyna geçirilýär.

ŽO-2 görnüş № 2 žurnal-order we № 2 žurnal-orderiň № 2 sanawnamasy

50. № 2 žurnal-order we № 2 žurnal-orderiň № 2 sanawnamasy 621255 “Milli pulda hasaplaşyk hasabyndaky pul serişdeleri”, 621256 “Ýerli banklarda daşary ýurt pulunda hasaplaşyk hasaplaryndaky pul serişdeleri”, 622256 “Daşary ýurt banklarynda daşary ýurt pulundaky pul serişdeleri” hasabyň krediti boýunça we debeti boýunça geçirilýän amallary hasaba almak üçin niýetlenendir.

51. № 2 žurnal-order we № 2 žurnal-orderiň № 2 sanawnamasyna ýazgylar bankyň göçürmeleriniň we degişli aragatnaşykdaaky hasaplara bölmek bilen olaryň ýanyna goşulan pul resminamalarynyň esasynda geçirilýär.

52. Aragatnaşykdaaky hasaplar bank göçürmelerinde hem, olaryň ýanyna goşulan resminamalarda hem görkezilýär. № 2 žurnal-orderde we № 2 žurnal-orderiň № 2 sanawnamasynda görkezmek üçin möçberleri toparlamak, bank göçürmelerindäki buhgalterçilik ýazgylary esasynda getirilen degişli maglumatlary hasaplamak ýoly bilen amala aşyrylýar.

53. № 2 žurnal-orderde we № 2 sanawnamasynda „Sene“ sütünleri aýyň dowamynda gelen bank göçürmeleriniň başky we ahyrky senelerini görkezmek üçin niýetlenendir. 621255 “Milli pulda hasaplaşyk hasabyndaky pul serişdeleri”, 621256 “Ýerli banklarda daşary ýurt pulunda hasaplaşyk hasaplaryndaky pul serişdeleri”, 622256 “Daşary ýurt banklarynda daşary ýurt pulundaky pul serişdeleri” hasaplarynyň krediti ýa-da debeti boýunça aragatnaşykdaaky hasaplaryň degişli toparynyň ady ýa-da kodlary, degişlilikde, žurnal-orderiň 1-15 sütünlerine we sanawnamanyň 1-12 sütünlerine geçirilýär. Aýyň ahyrynda setirler boýunça jemler 16 sütünde (№ 2 žurnal-order) we 13 sütünde (№ 2 žurnal-orderiň № 2 sanawnamasy) jemlenýär, şeýle hem aragatnaşykdaaky hasaplar toparlaryna bölmek bilen, “Jemi” sütünde sütünler boýunça jemlenýär, olaryň jemlenen, sütün, setir boýunça jemi küşt tertibinde deň gelmelidir. Alnan möçberler № 2 žurnal-orderiň kredit dolanyşygynyň we № 2 žurnal-orderiň № 2 sanawnamasynyň debet) dolanyşygynyň möçberi bolup, olar Baş kitaba geçirilýär.

54. № 2 žurnal-orderiň № 2 sanawnamasynda hasaplar boýunça aýyň başyndaky galyndy görkezilýär. Aýyň ahyryndaky galyndy hasaplar boýunça

kredit we debet dolanyşyklaryny hasaba almak bilen hasaplanyp çykarylýar. Bu galyndylar Baş kitaba we soňky aý üçin açylan № 2 žurnal-orderiň № 2 sanawnamasyna geçirilýär.

ŽO-3 görnüş № 3 žurnal-order we № 3 žurnal-orderiň № 3 sanawnamasy

55. № 3 žurnal-order we № 3 žurnal-orderiň № 3 sanawnamasy 621253 “Milli pulda ýoldaky pul serişdeleri”, 621254 “Daşary ýurt pulunda ýoldaky pul serişdeleri”, 622254 “Daşary ýurt amallary boýunça daşary ýurt pulunda ýoldaky pul serişdeleri” hasaplarynyň krediti boýunça (№ 3 žurnal-order) we debeti boýunça (№ 3 žurnal-orderiň № 3 sanawnamasy) geçirilýän amallary hasaba almak üçin niýetlenendir.

56. Bu registrlere buhgalterçilik ýazgylary bank göçürmeleriniň we aragatnaşykda hasaplara bölmek bilen, beýleki pul resminamalarynyň esasynda birmeňzeş amallaryň deslapdan toparlanan umumy pul möçberleri bilen geçirilýär.

57. Hasaplara bölmek bilen galyndylar aýyň başyndaky ýagdaýa görä, № 3 žurnal-orderiň № 3 sanawnamasynda görkezilýär. Aýyň ahyryndaky ýagdaýa görä galyndylar hasaplar boýunça debet we kredit dolanyşyklarynyň möçberlerini hasaba almak bilen çykarylýar. Aýyň ahyryndaky ýagdaýa görä galyndylar Baş kitaba we soňky aý üçin açylan № 3 žurnal-orderiň № 3 sanawnamasyna geçirilýär.

ŽO-4 görnüş № 4 žurnal-order

58. № 4 žurnal-order 631453 “Bank edaralaryndan gysga möhletli karzlar, nesýeler”, 632453 “Daşary ýurt bank edaralaryndan gysga möhletli karzlar, nesýeler”, 631451 “Döwlet (bank däl) kärhanalaryndan gysga möhletli karzlar, nesýeler”, 631455 “Gaýry taraplardan gysga möhletli karzlar, nesýeler”, 631443 “Bank edaralaryndan uzak möhletli karzlar, nesýeler”, 632441 “Döwlet (bank däl) kärhanalaryndan uzak möhletli karzlar, nesýeler”, 632444 “Gaýry daşary ýurt taraplardan uzak möhletli karzlar, nesýeler” hasaplarynyň krediti boýunça geçirilýän amallary hasaba almak üçin niýetlenendir.

59. Buhgalterçilik ýazgylary žurnal-orderiň 1-6 sütünlerine bankyň göçürmelerine we 6314, 6324 “Gysga möhletli karzlar, nesýeler”, 6314, 6324 “Uzak möhletli karzlar, nesýeler” hasaplarynyň krediti boýunça beýleki pul resminamalarynyň esasynda degişli hasaplaryň debeti bilen aragatnaşykda geçirilýär. Aýyň ahyrynda jemler 7 “Jemi” sütün boýunça setirleýin hasaplanyp çykarylýar.

60. 6314, 6324 “Gysga möhletli karzlar, nesýeler”, 6314, 6324 “Uzak möhletli karzlar, nesýeler” hasaplarynyň esasy toparynyň debeti boýunça dolanyşyklar bir aýyň umumy jemleri bilen, bir aýyň dowamynda gelen bank göçürmelerine laýyklykda, “Bank göçürmesine laýyklykda debet boýunça dolanyşyklar” setiri boýunça görkezilýär. Bu maglumatlaryň esasynda 6314,

6324 “Gysga möhletli karzlar, nesýeler”, 6314, 6324 “Uzak möhletli karzlar, nesýeler” hasaplarynyň topary boýunça aýyň ahyryndaky galyndy “Aýyň ahyryndaky galyndy” setiri boýunça çykarylýar we soňky aý üçin açylýan žurnal-orderde geçirilýär.

61. Žurnal-orderde 6314, 6324 “Gysga möhletli karzlar, nesýeler”, 6314, 6324 “Uzak möhletli karzlar, nesýeler” hasaplarynyň jemleýji hasaplara bölmek bilen, zaýomlaryň görnüşi boýunça jikme-jik hasaba almak üçin bölekler göz önünde tutulandyr.

62. Aýyň ahyrynda kredit dolanyşygynyň möçberleri we galyndy hasaplar toparyna bölmek bilen Baş kitaba geçirilýär.

ŽO-5 görnüş № 5 žurnal-order

63. № 5 žurnal-order 631951 “Tölenmäge degişli býujete tölegler” hasabyň krediti boýunça geçirilýän amallary we wakalary hasaba almak üçin niýetlenendir.

64. Žurnal-orderde ýazgylar ilkinji hasaba alyş resminamalaryň maglumatlaryna laýyklykda hasaplara bölmek bilen geçirilýär. “Aýyň başyndaky galyndy” sütüninde jemleýji hasaplara bölmek bilen, aýyň başyndaky galyndy görkezilýär. Hasaplar toparynyň debeti we krediti boýunça amallaryň möçberi, degişli aragatnaşykda hasaplar toparynyň we kiçi bölekleriň kodlaryny görkezmek bilen, 2-11 we 13-20 sütünlere geçirilýär. Hasaplar toparyna bölmek bilen, 12 “Kredit boýunça jemi”, 21 “Debet boýunça jemi” sütünler we “Jemi” sütüniniň setirleri hasaplar toparynyň krediti we debeti boýunça bir aýyň dolanyşygynyň möçberini görkezmek üçin niýetlenendir. Aýyň ahyryndaky galyndy hasaplar toparynyň her biri boýunça çykarylýar we 22 “Aýyň ahyryndaky galyndy” sütünine geçirilýär.

65. Kredit we debet dolanyşygynyň jemi möçberi we aýyň ahyryndaky galyndy hasaplara bölmek bilen Baş kitaba geçirilýär.

ŽO-6 görnüş № 6 žurnal-order

66. № 6 žurnal-order 631851 “Üpjün edijilere we potratçylara gysga möhletli kreditor bergiler”, 631841 “Üpjün edijilere we potratçylara uzak möhletli kreditor bergiler” hasaplaryň krediti boýunça geçirilýän amallary hasaba almak üçin niýetlenendir.

67. 631851 “Üpjün edijilere we potratçylara gysga möhletli kreditor bergiler”, 631841 “Üpjün edijilere we potratçylara uzak möhletli kreditor bergiler” hasaplaryň krediti boýunça ýazgylar üpjün edijiler we potratçylar tarapyndan görkezilen we töleg geçirmek üçin kabul edilen hasap-fakturalaryň (hasaplaşyk resminamalarynyň) esasynda, fakturlaşdyrylman iberilen önümler boýunça – ýüküň ýanyna goşulan resminamalara laýyklykda geçirilýär.

68. Töleg geçirmek üçin kabul edilen hasap-fakturalaryň esasynda žurnal-orderde üpjün edijiler we potratçylar boýunça şu ýazgylar geçirilýär.

69. “Aýyň başynda tölenilmedik hasaplar boýunça galyndy” 1 sütünine geçen aý üçin № 6 žurnal-orderden aýyň başynda tölenmedik ýa-da bölekleyin tölenen hasap-fakturalar ýa-da beýleki hasaplaşyk resminamalarynda galan möçberler geçirilýär.

70. 5-9 sütünlerde gelip gowşan haryt-maddy ätiýaçlyklaryň gymmaty haryt-maddy ätiýaçlyklaryň özüniň hakyky gymmaty boýunça aragatnaşykda hasaba alnyş hasaplary boýunça görkezilýär.

71. Gelip gowşan haryt-maddy ätiýaçlyklaryň jemi möçberi her bir üpjün ediji we potratçy boýunça hasaplanylýar we 10 “Hasaplar ýa-da fakturlaşdyrylman iberilen önümler boýunça akseptlenen möçber” sütüninde görkezilýär.

72. Gelip gowşan haryt-maddy ätiýaçlyklary hasaba alnyşda beýan edilende olaryň gymmaty 3 “Gelip gowşan haryt-maddy ätiýaçlyklaryň gymmaty” sütüninde görkezilýär.

73. Gelip gowşan, olar boýunça töleg geçirmek üçin hasap-fakturalar görkezilmedik (fakturlaşdyrylmadyk) ätiýaçlyklar žurnal-orderde her bir iberilen önüm boýunça aýratynlykda görkezilýär. Hasap-fakturanyň belgisiniň deregine bu ýagdaýda “F” harpy goýulýar. Fakturlaşdyrylman iberilen önümler tertibinde kabul edilen ätiýaçlyklaryň hasap-fakturalary gelip gowşandan soň olaryň hasaba alnyş gymmaty boýunça öň ýazylan pul möçberi stornirlenýär, alnan hasap-fakturalaryň esasynda bolsa ýazgylar umumy tertipde geçirilýär.

74. Ätiýaçlyklar kabul edilende ýüze çykarylan artyk möçberler fakturlaşdyrylman iberilen önümler hökmünde aýratyn setirde görkezilýär.

75. Akseptlenen (tölenen) haryt-maddy ätiýaçlyklary ammara kabul edilende fakturlaşdyrylan mukdar babatynda ýetmezçiligiň we nägileliligiň pul möçberi, şeýle hem şertnamada şertleşilen bahalaryň gabat gelmezligi we arifmetiki ýalňyşlar buhgalterçilik güwänama arkaly we 621857 “Gaýry gysga möhletli kreditor bergiler”, 622857 “Daşary ýurtly taraplardan gaýry gysga möhletli debitor algylar”, 621847 “Gaýry uzak möhletli debitor algylar”, 622847 “Daşary ýurtly taraplardan gaýry gysga möhletli debitor algylar” hasaplar topary bilen aragatnaşykda goşmaça ýazgy bilen düzedilýär.

76. Üpjün edijiler tarapyndan iberilen ýa-da berlen, ýöne bir aýyň dowamynda guramanyň ammaryna gelmedik ätiýaçlyklaryň hasaplaşyk resminamalary boýunça pul möçberleri 11 “Gelmedik ýük üçin” sütüninde, her bir iberilen önüm boýunça aýratynlykda görkezilýär. Eger-de ýük aýyň ahyrynda hem gelmedik bolsa, 11-nji sütünäki pul möçberi aýyň ahyrynda 18 “Gelmedik ýük üçin” sütünine geçirilýär.

77. Akseptiň žurnal-orderde geçen aýda görkezilen pul möçberi, hasabat aýy üçin açylyan žurnal-orderde görkezilmeyär. Hasabat aýynda aýyň başynda ýolda diýip hasapda duran ýük gelip gowşandan soň “Gelmedik ýük üçin” sütüninde storno möçberini görkezmek bilen, galyndynyň çykarylan setirleri boýunça zerur bolan ýazgylar bilen (umumy tertipde) görkezilýär.

78. Üpjün edijiler tarapyndan ugradylan we gelip gowşan ätiýaçlyklar, kabul edilen işler ýa-da edilen hyzmatlar üçintölenilmäge degişli pul möçberleri

barada maglumatlar bilen bir hatarda, “Töleg we gaýry amallar barada bellikler” 12-16 sütünlerde tölenen pul möçberleri her bir iberilen önümler boýunça aýratynlykda, (631851 “Üpjün edijilere we potratçylara gysga möhletli kreditor bergiler”, 631841 “Üpjün edijilere we potratçylara uzak möhletli kreditor bergiler” hasaplarynyň debeti boýunça dolanyşyklar) pul resminamalarynyň (bankyň göçürmesi, kassa orderleri we beýlekiler) esasynda görkezilýär.

79. Aýyň ahyrynda tölenilmän galan pul möçberleri, şeýle hem fakturlaşdyrylman iberilen önümler boýunça pul möçberleri, her bir hasap-faktura boýunça ýa-da ony çalyşýan başga bir resminama boýunça aýratynlykda hasaplanylýar we 17 “Aýyň ahyryna tölenilmedik hasaplar boýunça galyndy” sütünine geçirilýär.

80. Žurnal-orderiň jemleýji maglumatlary Hasaplaryň mysaly meýilnamasynyň degişli maglumatlary bilen baglanyşdyrylmalydyr. “Hasaplar ýa-da fakturlaşdyrylman iberilen önümler boýunça akseptlenen möçberler” sütüniniň jemi gelmedik yük üçin pul möçberlerini goşup, degişli hasaplar toparynyň debetine eltilen möçberleriň jemine deň gelmelidir. Hasabat aýynyň tölegleriniň we gaýry amallaryň pul möçberiniň jemi we tölenilmän galan pul möçberleri, “Hasaplar ýa-da fakturlaşdyrylman iberilen önümler boýunça akseptlenen möçberler” sütüniniň jemine we aýyň başynda üpjün edijilere we potratçylara bar bolan bergilere deň gelmelidir.

81. Diňe bir satyn alnan haryt-maddy ätiýaçlyklar boýunça hasap-fakturalar däl, eýsem kabul edilen işler we edilen hyzmatlar üçin hasaplar (ýa-da beýleki hasaplaşyk resminamalary) bar bolanda olar boýunça zerur bolan maglumatlar žurnal-orderiň aýratyn sahypalarynda (blankalarynda) toplanylýp bilner: onuň birinde üpjün edijiler tarapyndan iberilen ätiýaçlyklar üçin, beýlekisinde bolsa, gaýry işler we hyzmatlar üçin hasaplaşyklar bilen baglanyşykly ýazgylar geçirilip bilner.

82. Potratçylar tarapyndan geçirilen işler we edilen hyzmatlar üçin žurnal-orderde ýazgylar işleriň kabul edip alnyşyna ýa-da hyzmatlaryň edilişine görä görkezilen hasaplaryň (beýleki resminamalaryň) esasynda geçirilýär. Žurnal-orderde ýerine ýetirilen işler we edilen hyzmatlar üçin hasaplar boýunça zerur maglumatlary görkezmegiň tertibi, gelip gowşan ätiýaçlyklaryň hasap-fakturalary boýunça ýazgylara degişli düşündirişlerde beýan edilen tertibe meňzeşdir.

83. Debet (töleg) we kredit (aksept) dolanyşygynyň jemi möçberleri aýyň ahyrynda Baş kitaba geçirilýär.

ŽO-7 görnüş № 7 žurnal-order

84. № 7 žurnal-order işgärleriň we beýleki adamlaryň 621952 “Işgärlerden gysga möhletli debitor algylar”, 621942 “Işgärlerden uzak möhletli debitor algylar” hasaplar boýunça görkezilýän bergileri boýunça amallary hasaba almak üçin niýetlenendir.

85. Bu žurnal-orderde işgärleriň we beýleki adamlaryň bergileri boýunça

hasaplaşyklaryň jemleýji we jikme-jik hasaba alnyşy ýöredilýär.

86. Žurnal-orderiň “Aýyň başyna galyndy” sütüninde işgärleriň we beýleki adamlaryň bergileriniň möçberi, hasabat bermeli adamlara bölmek bilen, bergileriň ýüze çykan senesi görkezilip beýan edilýär. Şu aýda berlen hakujylar, artyk çykdaýjylaryň öweziniň dolunmagy (berlen hakujynyň ýerine), işgärlere berlen karzlar (debet boýunça dolanyşyk) degişli hasaplar bilen aragatnaşykda 4-15 sütünlerde görkezilýär. 621952 “Işgärlerden gysga möhletli debitor algylar”, 621942 “Işgärlerden uzak möhletli debitor algylar” hasaplaryň debeti boýunça bir aýdaky dolanyşygyň umumy möçberi hasaplanylýar we 16 “Debet boýunça jemi” sütünine geçirilýär.

87. Aýyň ahyrynda aragatnaşykda jemi hasaplara bölmek bilen, debet boýunça dolanyşyk Baş kitaba geçirilýär.

88. 17-30 sütünlerde 621952 “Işgärlerden gysga möhletli debitor algylar”, 621942 “Işgärlerden uzak möhletli debitor algylar” hasaplaryň krediti boýunça peýdalanylman gaýtarylan hakujynyň, berlen karzlaryň we hasabat berilmäge degişli sarp edilen möçberlere laýyk gelýän amallar degişli hasaplar bilen aragatnaşykda görkezilýär.

89. 31 “Kredit boýunça jemi” sütünde we “Jemi” setir boýunça hasabat bermäge degişli adamlara bölmek bilen, 621952 “Işgärlerden gysga möhletli debitor algylar”, 621942 “Işgärlerden uzak möhletli debitor algylar” hasaplarynyň krediti boýunça dolanyşygynyň jemi möçberler görkezilýär. Hasabat bermäge degişli adamlara bölmek bilen, aýyň ahyryndaky ýagdaýa görä galyndy hasaplanyp çykarylýar we 32 “Aýyň ahyryna galyndy” sütünine geçirilýär.

90. Aýyň ahyrynda žurnal-orderiň degişli jemi maglumatlary Baş kitaba geçirilýär. 621952 “Işgärlerden gysga möhletli debitor algylar”, 621942 “Işgärlerden uzak möhletli debitor algylar” hasaplardaky galyndylar hasabat bermäge degişli adamlara bölmek bilen, soňky aýa açylýan žurnal-ordere geçirilýär. 621952 “Işgärlerden gysga möhletli debitor algylar”, 621942 “Işgärlerden uzak möhletli debitor algylar” hasaplary aktiw hasaplar bolup durýar, şonuň üçin bu hasaplaryň aýyň ahyryndaky galyndysy debet bolmalydyr.

ŽO-8 görnüş № 8 žurnal-order

91. № 8 žurnal-order 631951 “Tölenmäge degişli býujete töleglere”, 621356 “Paýnamalardan başga gymmatly kagyzlara goýlan maýa goýumlar boýunça alynmaga degişli gysga möhletli hak-heşdekler”, 621857 “Gaýry gysga möhletli debitor algylar”, 621847 “Gaýry uzak möhletli debitor algylar”, 6219 “Beýleki gysga möhletli aktiwler”, 6219 “Beýleki uzak möhletli aktiwler” hasaplaryň krediti boýunça amallary hasaba almak üçin niýetlenendir.

92. Bu žurnal-orderde her bir jemleýji hasap üçin niýetlenilen setirde ýazgy geçirilýär. Kredit boýunça amallaryň möçberi, şeýle hem aragatnaşykda degişli hasaplaryň kodlary 1-8 sütünlere geçirilýär. Aýyň ahyrynda kredit boýunça dolanyşygyň jemi pul möçberleri jemleýji hasaplaryň maglumatlaryna

bölmek bilen, her bir setir (hasap) boýunça hasaplanyp çykarylýar we 9 “Jemi” sütünine geçirilýär, ol soňra Baş kitaba göçirilýär.

93. Žurnal-orderde amallary jikme-jik hasaba almak 621954 “Öwezi dolunmaga degişli goşulan baha üçin salgyt”, 621356 “Paýnamalardan başga gymmatly kagyzlara goýlan maýa goýumlar boýunça alynmaga degişli gysga möhletli hak-heşdekler”, 621857 “Gaýry gysga möhletli debitor algylyar”, 621847 “Gaýry uzak möhletli debitor algylyar” hasaplara bölmek bilen amala aşyrylýar. Bu ýerde hasaplar boýunça aýyň başyndaky we ahyryndaky galyndylar, hasaplar boýunça we tutuşlygyna her bir jemleýji hasaplar boýunça bir aýdaky dolanyşyklar barada maglumatlar görkezilýär.

ŽO-9 görnüş № 9 žurnal-order

94. № 9 žurnal-order 61114X50, 61124X50, 611343, 61134550, 612541 degişli hasaplaryň, 61134150 hasabyň, 612101, 612241, 612441-612449 hasaplaryň, 611141-611449, 611241-611245 hasaplaryň, 61114X50, 61124X50 hasaplaryň, 612242 hasabyň, 612242-612244 hasaplaryň, 621953, 621957 hasaplaryň, 621857, 622857, 621956, 631952 hasaplaryň, 621952, 631943, 631953 hasaplaryň we 800081 hasabyň krediti boýunça dolanyşyklary önümçilik harajatlarynyň hasaplary bilen özara baglanyşykda ýüze çykarmak üçin niýetlenendir. Şol bir wagtda № 9 žurnal-order tutuş kärhana boýunça harajatlaryň elementlerine we kalkulýasiýa çykdaýlaryna bölmek bilen, önümçilik üçin harajatlary umumylaşdyrmak üçin niýetlenendir.

95. № 9 žurnal-orderde ýazgy etmek üçin № 12 sanawnamanyň esasy we kömekçi önümçilikleriň sehleriniň harajatlary barada maglumatlary we № 15 sanawnamanyň umumy zawod çykdaýlary, geljek döwürleriň çykdaýlary we geljekki tölegler üçin ätiýaçlyk gory barada maglumatlary esas bolup durýar.

96. Ähli hasaplaşyk, şeýle hem ykdysady düzüm bölekleri we kärhana tarapyndan çykarylan harytlyk önümleriň özüne düşýän gymmaty boýunça önümçilik üçin harajatlar hakyndaky gutarnykly görkezijiler № 9 žurnal-orderde ady bir ýörite tablisalarda görkezilýär.

ŽO-10 görnüş № 10 žurnal-order

97. Žurnal-orderde ugradylan, goýberilen (ýerlemek tertibinde), ýerlenen harytlary hasaba almak üçin niýetlenilen hasaplaryň krediti boýunça dolanyşyklar aragatnaşykda hasaplara bölmek bilen, bir aýyň jemleri bilen görkezilýär.

98. № 10 ŽO-žurnal-orderde 612341 “Taýýar önüm”, 612342 “Ýerlemek üçin harytlar” hasaplarynyň kredit boýunça dolanyşyklar aragatnaşykda hasaplara bölmek bilen görkezilýär.

99. Aýyň ahyrynda ugradylan harytlaryň galyndylarynyň hakyky özüne düşýän gymmaty hasaplamak ýoly bilen, jikme-jik görkezijilere laýyklykda bellenilýär.

100. Ýerlenen harytlaryň hakyky özüne düşýän gymmaty we olaryň ýerlenen bahalary boýunça gymmaty (alnan, hasapdan öçürilen pul möçberler) hem-de ýerlenen harytlyk önümleriň meýilnamalaýyn özüne düşýän gymmaty ugradylan, goýberilen we ýerlenen harytlar boýunça umumy görkezmelere laýyklykda belenilýär.

ŽO-11 görnüşi № 11 žurnal-order

101. № 11 žurnal-order 800054, 800061, 800075 hasaplarda, 800061-800081 hasaplarda, 631945, 631955 hasaplarda görkezilýän amallary hasaba almak üçin niýetlenendir.

102. № 11 žurnal-orderde görkezilen hasaplaryň krediti boýunça dolanyşyklar degişli hasaplar bilen aragatnaşykda getirilýär. 621251, 621252 we 621255 hasaplaryň debetine eltilýän möçberlerden başga, bu hasaplar boýunça dolanyşyklar žurnalda buhgalteriyanyň gaznalary döretmek üçin güwänamalary (hasaplamalary), bankdan göçürmeler we beýleki ilkinji buhgalterçilik resminamalaryň esasynda görkezilýär. 621251, 621252 we 621255 hasaplaryň debetine eltilýän möçberler, žurnal-orderde sanawnamalaryň maglumatlary boýunça aýyň jemleri we bu hasaplaryň debet dolanyşyklarynyň jemleri bilen getirilýär.

103. № 11 žurnal-orderde ýörite tablisada aýlyk jemlerde jikme-jik maglumatlar 800054, 800061, 800075 hasaplar, 800061-800081 hasaplar, 631945, 631955 hasaplar boýunça jikme-jik maglumatlar, ýagny gaznalaryň we maliýeleşdirişň görnüşleri boýunça hem-de jikme-jik hasaba alnyşyň maddalaryna bölmek bilen kredit we debet dolanyşyklary we galyndy görkezilýär.

ŽO-12 görnüşi № 12 žurnal-order

104. №12 žurnal-order 6111, 6112, 611343, 611345, 612541 “Esasy serişdeler” hasaplarynda, 6111, 6112, 611341-611345, 621857, 622857, 621844, 622844, 621854, 622854, 631844, 632844, 631854, 632854 “Düýpli maýa goýumlar” hasaplarynda, 800051-800055 “Esaslyk maýa” hasaplarynda görkezilýän amallary hasaba almak üçin niýetlenendir.

105. Esasy serişdeleriň jikme-jik hasaba alnyşy obýektler boýunça kartlarda ýa-da tükelleýiş kitaplarda amala aşyrylýar.

106. №12 žurnal-orderde görkezilen hasaplaryň krediti boýunça dolanyşyklar degişli hasaplar bilen aragatnaşykda görkezilýär. Bu hasaplaryň krediti boýunça dolanyşyklar, 621251, 621252 we 621255 hasaplar bilen aragatnaşykda görkezilen pul möçberlerini aýyrmak bilen, № 12 žurnal-orderde ilkinji buhgalterçilik resminamalaryň (esasy serişdeleriň kabul edilendigi hakyndaky ykrarhatynyň, ulanyş tutumlaryny hasaplap ýazmak barada hasaplamalaryň we ş.m.) esasynda görkezilýär. Bu hasaplaryň krediti boýunça dolanyşyklar 621251, 621252 we 621255 hasaplar bilen aragatnaşykda, 621251,

621252 we 621255 hasaplaryň sanawnamasynda ýüze çykarylan maglumatlar boýunça bir aýyň jemleri bilen ýazylýarlar.

ŽO-13 görnüş № 13 žurnal-order

107. № 13 žurnal-order 800081, 621848, 622848, 621858, 622858, 631945, 631955 hasaplarda görkezilýän amallary hasaba almak üçin niýetlenendir.

108. Bu registrde görkezilen hasaplaryň krediti boýunça dolanyşyklar deňişli hasaplar bilen aragatnaşykda görkezilýär. Amallaryň ýazgylary 621251, 621252 we 621255 hasaplar bilen aragatnaşykda görkezilýän pul möçberlerini aýyrmak bilen, deňişli ilkinji buhgalterçilik resminamalaryň esasynda geçirilýär. Amallar 621251, 621252 we 621255 hasaplar bilen aragatnaşykda, şu hasaplaryň sanawnamalarynda ýüze çykarylan maglumatlar boýunça görkezilýär.

ŽO-14 görnüş Baş kitap

109. Baş kitap hem jemleýji buhgalterçilik hasaba alnyşynyň registri bolup durýar. Ol gündelik hasaba alyş maglumatlaryny umumylaşdyrmak, aýry-aýry hasaplar boýunça geçirilen ýazgylaryň dogrulygyny özara barlamak we balans düzmek üçin niýetlenendir. Deňişlilikde Baş kitapda her bir jemleýji hasap boýunça aýyň başyndaky galyndy, gündelik dolanyşyklar we hasabat döwrüniň ahyryndaky galyndy görkezilýär.

110. Baş kitap bir ýyla açylýar. Onuň birinji syhypasynda maglumat ähmiýetli žurnal-orderleriň reýestri ýöredilýär. Bu reýestrde her bir žurnal-order boýunça, şol žurnal-ordere goşulan bir hasabyň ýa-da hasaplar toparynyň krediti boýunça aýyň dowamyndaky dolanyşygyň umumy möçberi ýazylýar. Baş kitabyň reýestrden soňky sahypalary aýratynlykda her bir jemleýji hasabyň debeti we krediti boýunça ýazgylar üçin ulanylýar, şunda her bir hasap boýunça debet dolanyşyklary olary aragatnaşykda hasaplara bölmek bilen ýazylýar. Eger aragatnaşykda hasaplaryň sany registriň iki tarapa açylan listiniň sütünleriniň sanyndan köp bolsa, onda Baş kitabyň goşmaça listi ulanylýar, ondan “Debet boýunça jemi” sütüninden başlap listiň sag bölegi kesilip aýrylýar, şeýlelikde bu list işlige öwrülýär.

111. Baş kitapda hasaplaryň debetinde aragatnaşykda hasaplary ýokarlanýan belgiler (kodlar) tertibinde ýerleşdirer ýaly, olar hasaplaryň mysaly aragatnaşyklaryna gollanmak bilen, öňünden Baş kitap açylan mahalynda sütünleriň ýokarysynda goýulmalydyr.

112. Olar üçin žurnal-orderlerde we sanawnamalarda (arka ýüzünde) debet we kredit boýunça dolanyşygyň we aýyň başyndaky we ahyryndaky galyndy göz önünde tutulan kassa hasaplary we hasaplaşyk hasaby boýunça bir aýdaky dolanyşygyň Baş kitaba geçirilýän ýazgylary şol bir wagtda “Kredit boýunça dolanyşyk”, “Debet boýunça jemi” we “Galyndy” atly sütünlere hem geçirilýär, soňra aragatnaşykda hasaplar boýunça debet dolanyşyklary geçirişdirilýär.

113. Baş kitabyň sahypalary belgilenen bolmalydyr. Olaryň umumy mukdary soňky sahypanyň arkasynda görkezilýär we baş buhgalteriň goly bilen berkidilýär.

III. Döwlet býujet edaralary üçin buhgalterçilik hasaba alnyşynyň memorial-order görnüşiniň registrleri

114. Döwlet býujet edaralaryna hasaba alnyşy Türkmenistanyň Maliýe ministrligi tarapyndan tassyklan, hasaba alnyşyň ýeke-täk memorial-order görnüşi boýunça ýöretmek maslahat berilýär.

115. Barlanan we hasaba almak üçin kabul edilen ilkinji hasaba alyş resminamalary amallaryň geçirilen seneleri boýunça ulgamlaşdyrylýar (seneleýin tertipde) we aýratyn memorial orderler – toplaýyş sanawnamalary bilen resmileşdirilýär, olara aşakdaky ýaly hemişelik belgiler berilýär:

MO-1 görnüş - býujet 1-nji memorial order – kassa amallary boýunça toplaýyş sanawnamasy;

MO-1 görnüş - býujet 2-nji memorial order - hasaplardaky býujet serişdeleriniň hereketi boýunça toplaýyş sanawnamasy;

MO-1 görnüş - býujet 3-nji memorial order - hasaplardaky býujetden daşary çeşmeleriň hasabyna alnan serişdeler boýunça toplaýyş sanawnamasy;

MO-2 görnüş - býujet 4-nji memorial order- bellenen möçberli depderçeleriň çekleri bilen hasaplaşyklar boýunça toplaýyş sanawnamasy;

MO-3 görnüş - býujet 5-nji memorial order – zähmet haky we talyp haklary boýunça jemlenen hasaplaşyk sanawnamalary;

MO-4 görnüş - býujet 6-njy memorial order – gaýry algydarlar we bergidarlar bilen hasaplaşyklar boýunça toplaýyş sanawnamasy;

MO-4 görnüş - býujet 7-nji memorial order – meýilnamalaýyn tölegler tertibinde hasaplaşyklar boýunça toplaýyş sanawnamasy;

MO-5 görnüş - býujet 8-nji memorial order – hasabat bermäge degişli adamlar bilen hasaplaşyklar boýunça toplaýyş sanawnamasy;

MO-6 görnüş - býujet 9-njy memorial order – esasy serişdeleriň çykarylmagy we ondan-oňa geçirilmegi boýunça toplaýyş sanawnamasy;

MO-6 görnüş - býujet 10-njy memorial order – ätiýaçlyklaryň çykarylmagy we ondan-oňa geçirilmegi boýunça toplaýyş sanawnamasy;

MO-7 görnüş - býujet 11-nji memorial order – azyk önümleriniň girdeji edilmegi boýunça jemlenen toplaýyş sanawnamasy;

MO-8 görnüş - býujet 12-nji memorial order – azyk önümleriniň sarp edilişi boýunça jemlenen toplaýyş sanawnamasy;

MO-9 görnüş - býujet 13-nji memorial order – materiallaryň sarp edilişi boýunça toplaýyş sanawnamasy;

MO-10 görnüş - býujet 14-nji memorial order – durmuş serişdeleri boýunça girdejileriň hasaplanyp ýazylyşynyň toplaýyş sanawnamasy;

MO-11 görnüş - býujet 15-nji memorial order – çagalary mekdebe çenli çagalar edaralarynda saklamak üçin ene-atalar bilen hasaplaşyklar boýunça

jemlenen sanawnama;

MO-12 görnüş -býujet Baş kitap.

116. Galan amallar boýunça we "storno" amallary boýunça MO-13 görnüş-býujet boýunça aýratyn memorial orderler düzülýär, olar 16 belgiden başlap, her aý üçin aýratynlykda belgilenýär.

117. Amallaryň möçberi boýunça toplaýyş sanawnamaryny düzmegiň talap edilmeyän edaralarynda hasaplaryň aragatnaşygy MO-13 görnüş-býujet boýunça aýratyn memorial orderlerde ýa-da gönüden-göni ilkinji hasaba alyş resminamalarynda goýulýan möhürçeleriň şekillerinde ýokarda görkezilen degişli belgileri goýmak bilen görkezilýär. Möhürçelerde MO-13 görnüş-býujet memorial orderdäki ýaly maglumatlar bolmalydyr.

118. Memorial orderlerdäki ýazgylar amallaryň geçirilişine görä, emma ertirki günden gijä galman (ilkinji hasaba alyş resminamasy alnandan soň), aýratyn resminamalaryň esasynda, şeýle hem birmeňzeş resminamalaryň toparynyň esasynda düzülýär. Memorial orderde hasaplaryň aragatnaşygy amallaryň häsiýetine baglylykda, bir hasabyň debeti boýunça we beýleki hasabyň krediti boýunça ýa-da bir hasabyň debeti we birnäçe hasaplaryň krediti boýunça ýa-da tersine, bir hasabyň krediti we birnäçe hasaplaryň debeti boýunça ýazylýar.

119. Memorial orderlere baş buhgalter ýa-da onuň orunbasary we ýerine ýetiriji, hasaba alnyşyň merkezleşdirilen halatynda bolsa, mundan başga-da, hasaba alyş toparynyň ýolbaşçysy tarapyndan gol çekilýär.

120. Ähli memorial orderler 12 görnüş-býujet Baş kitabynda bellige alynýar. 12 görnüş-býujet Baş kitaby geçen ýylyň jemleýji balansyna laýyklykda ýylyň başyndaky galyndylaryň möçberleriniň ýazgysy bilen açylýar. 12 görnüş-býujet Baş kitabynda hasaba alyş, býujet serişdeleri we býujetden daşary çeşmelerden alnan serişdeler boýunça amallary alyp barmak üçin hasaplaryň mysaly meýilnamasynyň esasynda Türkmenistanyň Maliýe ministrligi tarapyndan işlenip taýýarlanan we tassyklanan hasaplar boýunça alnyp barylýar.

121. Býujet serişdeleri we býujetden daşary çeşmeleriň hasabyna alnan serişdeler (maddy gymmatlyklar, hasaplaşyklardaky serişdeler we beýlekiler) boýunça amallaryň aýratyn hasaba alynmagyny üpjün etmek üçin, hasaba belgi görnüşinde tapawutlandyryş alamaty berilýär (1 - býujet serişdeleri boýunça, býujetden daşary çeşmeleriň hasabyna alnan serişdeler boýunça: 2 - telekeçilik işi boýunça serişdeler boýunça, 3 - maksatlaýyn serişdeler we mugt gelip gowuşmalar boýunça).

122. 12 görnüş-býujet Baş kitabynda ýazgylar memorial orderleriň düzülişine görä, memorial orderler - toplaýyş sanawnamalary düzülende bolsa aýda bir gezek geçirilýär. Memorial orderdäki pul möçberi başda "Order boýunça pul möçberi" sütünine, soňra degişli hasaplaryň debetine we kreditine ýazylýar. Şu hasaplar boýunça bir aýdaky dolanyşygyň pul möçberi ähli hasaplar boýunça, debet boýunça-da, kredit boýunça hem "Order boýunça pul möçberi" sütüniniň jemine deň bolmalydyr. Bir aýdaky dolanyşykdan soň ikinji setirde her bir hasap boýunça geljek aýyň başyndaky galyndy çykarylýar.